

YABANCI ÖĞRENCİLERE KARŞI TUTUM VE DAVRANIŞSAL EĞİLİMLER: ULUSAL KİMLİKLER VE SOSYAL BASKINLIK YÖNELİMİNİN YORDAYICI ROLÜ

ATTITUDES AND BEHAVIORAL TENDENCIES TOWARDS FOREIGN STUDENTS: THE PREDICTIVE ROLE OF NATIONAL IDENTITY AND SOCIAL DOMINANCE ORIENTATION

Sabahat Çiğdem BAĞCI¹ - Ceren Nur GÜRLER²

Öz

Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki yabancı uyruklu öğrencilere karşı tutum ve davranışsal eğilimleri, sosyal kimlik ve sosyal baskınlık kuramları açısından incelemektir. Çalışmanın örneklemini 151 Türk öğrenciden oluşmaktadır (93 Kadın, 58 Erkek, Ort. Yaş = 21.56, SS = 2.21). Katılımcılar, demografik form, ulusal kimlikle özdeşleşme ölçeği, sosyal baskınlık yönelimi ölçeği, dış gruba yönelik tutumlar ve davranışsal eğilimler ölçekleri içeren veri toplama araçlarını online olarak doldurmuşlardır. Bulgular, ulusal kimlikle özdeşleşmenin tutumları olumlu yönde yordadığını, ancak sosyal baskınlık yöneliminin iki bağımlı değişkenin de anlamlı bir yordayıcısı olmadığını göstermiştir. Bunun yanında, ulusal kimlik ile dış gruba yönelik tutum ve davranışsal eğilimler arasındaki ilişki sosyal baskınlık yönelimi tarafından düzenlenmektedir. Buna göre, ulusal kimlik ile bağımlı değişkenler arasındaki ilişki yalnızca sosyal baskınlık eğilimi yüksek olan kişiler arasında olumsuzdur. Bulgular yabancı öğrencilere yönelik tutum ve davranışların yordanmasında ulusal kimliklerin rolünün sosyal baskınlık yönelimine bağımlı olarak değişebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı öğrenci, Ulusal kimlik, Sosyal baskınlık, Dış gruba yönelik tutumlar, Davranışsal eğilimler

Abstract

The aim of this study was to investigate attitudes and behavioral tendencies toward foreign students in Turkey in the light of social identity and social dominance theories. The sample of the study included 151 Turkish students (93 women, 53 men, Mean Age = 21.56, SD = 2.21). Participants filled out online questionnaires which included the demographic form, national identity scale, social dominance orientation scale, attitudes toward outgroups and behavioral tendencies scales. Findings showed that identification with national identity predicted attitudes positively, while social dominance orientation did not significantly predict the two dependent variables. Besides, the relationship between national identities and attitudes toward the outgroup and behavioral tendencies were moderated by social dominance orientation such that the relationships between national identities and dependent variables were negative only among people with high levels of social dominance orientation. Findings imply that the predictive role of national identification on outgroup attitudes and behaviors is contingent upon social dominance orientation levels.

Keywords: Foreign student, National identity, Social dominance, Outgroup attitudes, Behavioral tendencies

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Işık Üniversitesi, cigdem.bagci@isikun.edu.tr

² Lisans öğrencisi, Işık Üniversitesi, cerennur.gurler@isik.edu.tr

1. GİRİŞ

Araştırmalara göre dünya üzerinde dört milyondan fazla öğrenci kendi ülkelerinden farklı bir ülkede okumaktadır (Zong ve Batalova, 2016). Ülkemizde yapılan son çalışmalar, Türkiye’de okuyan yabancı uyruklu öğrenci sayısının son on yılda yaklaşık üç katı kadar arttığını göstermektedir (Özoğlu, Gür, ve Coşkun, 2015). Daha önceki yıllarda yabancı öğrenci alımı konusunda daha çok kaynak ülke olarak gösterilen Türkiye (Kondakci, 2011), 2013 yılı itibariyle 55.000 yabancı öğrenci sayısına ulaşarak yabancı öğrenci alımında büyük ilerleme kaydetmiştir (Çetinsaya, 2014). Birçok çalışma Türkiye’ye gelen yabancı öğrencilerin ülke seçimlerinde kültürel ve jeografik yakınlık ve düşük öğrenim ücretleri gibi faktörlerin etkisini incelemiştir (Çetinkaya-Yildiz, Cakir, ve Kondakci, 2011), yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’deki tecrübelerini araştırmıştır (Aliyev ve Ögülmüş, 2016; Boztaş ve Köse, 2016; Özoğlu ve ark., 2015). Örneğin, Çetinkaya-Yildiz ve ark.’nın (2011) çalışmasında Türkiye’deki üniversitelerde okuyan yabancı öğrencilerin psikolojik sıkıntılarının yaşam memnuniyeti, sosyal çevreye uyum, dil yeterliliği, ve Türkiye’de kalma süresi gibi hem bireysel hem de sosyal faktörler tarafından yordandığı bulunmuştur. Aliyev ve Ögülmüş (2016) ise yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlenme düzeylerini incelemiş, kültürlenme sürecinde Türkiye’de kalma süresi ve yaş gibi demografik faktörlerin yanında, öğrencilerin uyruklarının da önemli bir yordayıcı olduğunu göstermiştir. Buna göre, Kafkasya’dan gelen öğrencilerin bütünleşme stratejisini tercih ettikleri, Ortadoğu ve Avrupa’dan gelenlerin ise ayrılma stratejisi tercih ettikleri görülmüştür. Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere tutum ve davranışları ise araştırmacılar tarafından nispeten az çalışılmış, ancak uzun vadede yabancı öğrenci alımlarının artacağı düşünüldüğünde, üzerinde durulması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Sosyal Kimlik Kuramı (Social Identity Theory, Tajfel ve Turner, 1979) ve Sosyal Baskınlık Yönelimi (Social Dominance Orientation, Pratto, Sidanius, Stallworth, ve Malle, 1994) kavramlarına odaklanarak Türk üniversite öğrencilerinin yabancı öğrencilere karşı tutum ve davranışsal eğilimlerini incelemektedir.

1.1. Ulusal Kimlik

Yabancı uyruklu öğrencilere karşı tutumlar ve davranışların belirlenmesinde önemli bir faktör kişilerin ulusal kimliklerine ne kadar bağlı oldukları olabilir. Özellikle çokkültürlü toplumlarda, kişiler milli, etnik, ve dini gruplar gibi çeşitli sosyal gruplarla farklı derecelerde özdeşleşirler (Bağci ve Çelebi, 2017). Sosyal Kimlik Kuramı’na göre (Tajfel ve Turner, 1979), sosyal sınıflandırma gibi sosyal-bilişsel süreçler sonucunda kişilerde ‘biz’ ve ‘onlar’ kavramları oluşmakta ve bu süreçte kişiler ait oldukları gruplarla yoğun bir şekilde özdeşleşmektedir. Bu kurama göre, kişiler kendi benlikleri konusunda daha iyi hissedebilmek amacıyla ait oldukları grupları diğer gruplara göre daha olumlu bir şekilde değerlendirmekte ve kayırmaktadır (Ingroup favouritism, Brewer, 1999). Uluslararası alanyazında birçok görgül çalışma sosyal kimlik ile özdeşleşme seviyesinin dış gruplara tutum ve davranışları belirlemede kritik bir rol oynadığını göstermiştir (örn., Vezzali, Andrighetto, Trifiletti, ve Visintin, 2012).

Türkiye’de insanların özdeşleştiği en önemli sosyal kimlik gruplarından biri ulusal kimliktir (Bağci ve Çelebi, 2017; Bilali, 2014). Ulusal kimlik, vatandaşlığa dayalı olarak ele alındığında, kişilerin ait oldukları ulus devlete bağlılıklarını gösteren bir kavramdır (Meeus, Duriez, Vanbeselaere, ve Boen, 2010). Batı literatüründe yapılmış çalışmaların bir kısmı, sosyal kimlik kuramına uygun bir şekilde, ulusal kimlik kavramının çoğunlukla dış grup tutumları ile olumsuz yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Örneğin, Hollanda’da yapılan araştırmalar Hollandalı vatandaşların azınlık gruplarına olan olumlu tutumlarının ulusal kimliğin güçlenmesi ile azaldığını göstermiştir (Sniderman ve Hagendoorn, 2007; Verkuyten,

2006; Verkuyten ve Brug, 2004). Bu alandaki başka bir çalışma grubu ise, ulusal kimlikle özdeşleşmenin daha kapsayıcı bir kavram olarak ele alındığında dış gruplar ile olan ilişkilerde olumlu bir role sahip olacağını belirtmiştir. Örneğin, ulusal kimlik, farklı grupları kapsayan ortak bir üstkimlik olarak değerlendirildiğinde (Ortak İçgrup Kimlik Modeli, Common Ingroup Identity Model. Dovidio, Gaertner, ve Saguy, 2008), dış gruplara dair tutumlar ve çokkültürlülüğe destek gibi olumlu gruplararası süreçlerle ilişkili olarak bulunmuştur (Asari, Halikiopoulou, ve Mock, 2008; Jasinskaja-Lahti, Mahonen, ve Ketokivi, 2012; Martinez, Calzado, ve Martinez, 2011; Vollhardt, Migacheva, ve Tropp, 2009). Buna göre, kişiler dışlayıcı içgruplarından uzaklaşarak daha kapsayıcı 'Türk' ulusal kimliği ile özdeşleşerek dış grupla daha fazla benzerlik hissetmeye başlar ve diğer gruba karşı tutumlar daha olumlu hale gelir.

Pehrson, Vignoles, ve Brown (2009) çalışmalarında ulusal kimlik seviyeleri ile olumsuz dış grup tutumları arasındaki ilişkinin ulusal kimliğin nasıl tanımlandığına göre zayıf olumsuz ile orta derecede olumlu bir seviyede seyredebileceğini göstermiştir. Buna göre ulusal kimlik dil farklılıklarına göre tanımlanıyorsa ilişkinin güçlü olduğu, vatandaşlık kavramına dayalı tanımlanıyorsa daha güçsüz olduğu öne sürülmüştür. Aynı şekilde Jackson, Brown, Brown, ve Marks'ın (2001) 15 farklı ülkeyi içeren çalışmasında, ulusal kimlik ile göçmenlere karşı tutumlar arasında net bir ilişki olmadığı belirtilmiştir. Benzer bir çalışmada, Hinkle ve Brown (1990) ulusal kimlikle özdeşleşme ve dış gruba dair tutumlar arasındaki ilişkinin ülkeden ülkeye değişebileceğini; iki kavram arasındaki ilişkinin hem olumlu hem de olumsuz olabileceğini göstermiştir.

Yurt içinde yapılan çalışmalara bakıldığında, ulusal kimlikle özdeşleşmenin farklı dış grup tutumlarla ilişkisi değerlendirilmiştir. Örneğin, Türk katılımcılar arasında güçlü ulusal kimlikleri olanların Türk-Kürt etniklerarası ilişkilerde daha fazla Kürt karşıtı düşüncelere sahip olduğu gösterilmiştir (Dixon ve Ergin, 2010). Diğer çalışmalar ise ortak Türk kimliğine vurgu yapan bir Türk kimliğinin Türk-Kürt ilişkilerinde yapıcı bir role sahip olacağını göstermiştir (Bilali, 2014). Benzer şekilde Bağcı ve Çelebi'nin (2017) çalışmasında Türk ve Kürt katılımcılarda ulusal kimlik ile diğer gruba yönelik tutumlar arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada ise ulusal kimliğin yabancı uyruklu öğrencilere karşı tutum ve davranışlardaki yordayıcı rolüne odaklanılmıştır. Batı literatürüne bakıldığında birçok çalışmada yabancı öğrencilerin yeni bir ülkede dışlanma, önyargı, ve adaptasyon sorunları gibi zorluklarla karşılaştıkları görülmektedir (Searle ve Wards, 1990; Zhou, Jindal-Snape, Topping, ve Todman, 2008). Bu zorluklar aynı zamanda yabancı dil sorunsalı ve sosyal destek eksikliği ile perçinlenmektedir (Summers ve Volet, 2008). Türkiye'de yapılmış sınırlı çalışmalar arasında da benzer bulgular gözlemlenmiş, araştırmalar yabancı öğrencilerin okullarda öğrenci ve öğretmenler tarafından ayrı tutulma, yeni bir eğitim sistemine alışma ile ülke ve aile özlemi gibi sıkıntılarla mücadele ettiklerini göstermiştir (Çevik, 2015; Sağlam, 1985). Bu sebeple, Türk öğrencilerin yabancı öğrencilere tutumları bu öğrencilerin yeni bir eğitim sistemi ve kültürel ortama alışma süreçlerinde oldukça önem taşımaktadır.

Yukarıdaki bulgular ışığında, yabancı uyruklu öğrencilere yönelik tutumlar temel alındığında, ulusal kimliklerin dışlayıcı bir rol oynayacağı, ve ulusal kimlikle özdeşleşme arttıkça yabancı uyruklu öğrencilere tutum ve davranışların daha olumsuz olacağı beklenmektedir (Hipotez 1).

1.2. Sosyal Baskınlık Yönelimi

Yabancı uyruklu öğrencilere yönelik tutumların belirlenmesinde rol oynayabilecek başka bir kişisel özellik sosyal baskınlık yönelimi olabilir. Sosyal Baskınlık Kuramı'na göre (Social Dominance Theory, Pratto ve ark., 1994; Sidanius ve Pratto, 2001), kişilerin sosyal hiyerarşi ve grup statüsü konusundaki düşünceleri ve yargıları birçok anlamda gruplararası

çatışmaları açıklayabilmektedir. Buna göre, sosyal baskınlık eğilimi yüksek kişiler, toplumlarda bazı grupların doğal olarak daha güçlü olduğunu ve güçlü olması gerektiğini, bazı grupların ise diğerlerine göre daha zayıf ve düşük pozisyonlarda olması gerektiğini önesürerek zayıf olan gruplara karşı olumsuz tutum ve davranışlar sergilemektedir. Bu alandaki görgül çalışmalar sosyal baskınlık yöneliminin olumsuz dış grup davranışları ile ilişkili olduğunu, sosyal baskınlık yöneliminin gruplararası rekabet kavramını arttırdığını ve sonucunda tutumları olumsuz olarak etkilediğini göstermiştir (Duckitt, 2006; Esses, Dovidio, ve Jackson, 2001). Örneğin, bir kişilik özelliği olarak ele alınmış sosyal baskınlık yönelimi, etnik önyargı, homoseksüellere yönelik olumsuz tutumlar, etnomerkezcilik, ve sembolik ırkçılık gibi birçok olumsuz gruplararası süreçle ilişkilendirilmiştir (Ekehammar, Akrami, Gylje, ve Zakrisson, 2004). Bu bağlamda ele alındığında, sosyal baskınlık yöneliminin yabancı uyruklu öğrencilere yönelik tutumlar ve davranışsal eğilimleri olumsuz bir şekilde yordayacağı düşünülmektedir (Hipotez 2).

1.3. Ulusal Kimlik ve Sosyal Baskınlık Yönelimi Etkileşimi

Batı literatüründe, sosyal kimlik ve sosyal baskınlık kuramları birbirinden farklı kuramlar olarak ele alınmış olsalar da, iki kuram da benzer doğrultuda gruplararası süreçleri etkilemektedir. Sidanius, Pratto ve Mitchell'a göre (1994), sosyal baskınlık kuramı sosyal kimlik kuramının bir devamı olup, bu kuramın daha gelişmiş bir versiyonu olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna rağmen, gruplararası alanyazında sosyal kimlikle özdeşleşme – bu çalışmada ulusal içgrup kimliği olarak anılmakta – ve sosyal baskınlık yönelimini dış gruplara yönelik olumsuz tutumları yordamakta eşzamanlı olarak test eden araştırmalara ender rastlanmaktadır. Sidanius ve ark. (1994) çalışmalarında her iki eğilimi de test etmiş, sosyal kimlik özdeşleşmesi ile sosyal baskınlık yöneliminin gruplararası ayrımsal sosyal paylaşırma (Differential intergroup social allocation) davranışını ne derece yordadığını ölçmüştür. Araştırmacılar minimal grup paradigması kullanarak her iki kuramı da test etmiş, sosyal kimlik kuramına uygun olarak katılımcıların sosyal grupları ile özdeşleşmesi arttıkça bu gruba daha fazla kaynak atadıklarını; sosyal baskınlık kuramına uygun olarak da sosyal baskınlık eğilimi arttıkça dış grup üyeleri ile sosyal mesafeyi daha fazla korumak istediklerini ve daha az dayanışma içine girdiklerini göstermiştir.

Sözü edilen çalışmanın bulgularından yola çıkılarak her iki kavramın da – sosyal kimlikle özdeşleşme ve sosyal baskınlık yönelimi – yabancı öğrencilere yönelik tutumların ve davranışsal eğilimlerin belirlenmesinde yordayıcı bir rol oynayacağı, hatta bu iki değişkenin tutumlar ile ilişkisinde anlamlı bir etkileşim olacağı öne sürülmektedir (Hipotez 3). Daha önceki çalışmalar, dış gruplara karşı tutumların kişisel özellikler ile durumsal özelliklerin etkileşimi sonucunda açıklanabildiğini belirtmiştir (e.g., Thomsen, Green, ve Sidanius, 2008). Alanyazına bakıldığında da ulusal kimlikle özdeşleşme ve dış gruba dair tutumlar arasındaki ilişkinin hem negatif hem de pozitif olabileceği, bazı zamanlar bu ilişkinin tamamen sıfırlanabileceği gözlemlenmiştir (örn., Pehrson ve ark., 2009). Buna göre, ulusal kimlikle özdeşleşme seviyesi ile dış gruba yönelik tutumlar arasındaki ilişkinin sosyal baskınlık gibi kişisel bir değişken tarafından düzenlenebileceği varsayılabilir. Bu doğrultuda, sosyal baskınlık yönelimi yüksek olan kişiler için ulusal kimliğin özellikle dışlayıcı bir kavram olacağı; bu kişilerin yabancı uyruklu öğrenciler gibi sayıca azınlık konumundaki dış grupları toplumun sosyal hiyerarşi düzeninde alt kademelerde göreceği, ve bu sebeple bu kişiler arasında ulusal kimliğin dışlayıcı etkisinin daha güçlü olacağı beklenebilir. Sosyal baskınlık yönelimi düşük olan bireylerde ise, ulusal kimlikle özdeşleşmenin tutumlar üzerinde daha zayıf bir etkisi olacağı öne sürülebilir.

Sonuç olarak, bu çalışmada sosyal kimlik ve sosyal baskınlık gibi gruplararası süreçlerde etkili olabilecek iki kuramın Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin yabancı

öğrencilere tutum ve davranışsal eğilimlerini belirlemedeki açıklayıcı rolü incelenmiştir. Bulguların, hem Türkiye'ye gelen yabancı öğrenci sayısının arttırılmasındaki etkenler gibi uygulanabilir çözümlere yol gösterebileceği, hem de kuramsal anlamda her iki kuramın etkileşimine bakarak gruplararası literatüre katkıda bulunacağı beklenmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Katılımcılar ve İşlem

Çalışmanın katılımcıları 18-29 yaşları arasında 151 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır (93 Kadın, 58 Erkek, *Ort. yaş* = 21.56, *SS* = 2.21). Toplamda 117 kişi etnik grubunu 'Türk' olarak belirtmiş, kalan katılımcıların etnik grupları farklı etnik azınlık gruplarından seçilmiştir (%5.3 Kürt, %2 Laz, %7 Çerkes, %1.3 Tatar, %1.3 Arnavut, %7 Zaza, %7 Ermeni, %2.6 Ermeni, %7.9 Diğer). Katılımcılara ayrıca öznel sosyo-ekonomik statülerini belirtmeleri istenmiş ("Sosyo-ekonomik düzeyinizin nasıl olduğunu düşünüyorsunuz?", 1 = *Çok düşük*, 7 = *Çok yüksek*), örneklemin sosyo-ekonomik düzey ortalaması orta-yüksek olarak belirtilmiştir (*Ort.* = 4.44, *SS* = .81).

Katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak davet edilmiş, toplanan bilgilerin anonim kalacağı ve sadece araştırma amaçlı kullanılacağı ve rahatsız olmaları durumunda çalışmadan çekilebilecekleri ile ilgili bilgilendirilmiştir. Katılımcılar veri toplama araçlarını online olarak doldurmuştur. Veri toplama araçlarına cevap verme yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Katılımın sonunda katılımcılar araştırma ile ilgili bilgilendirilmiştir.

2.2. Veri toplama araçları

2.2.1. Demografik bilgiler

Katılımcılar ilk olarak yaş (sene olarak), cinsiyet (1 = *Kadın*, 2 = *Erkek*), sosyo-ekonomik düzey ve etnik grupları (1 = *Türk*, 2 = *Diğer*) ile ilgili bilgilerin sorulduğu demografik formu doldurmuştur.

2.2.2. Ulusal kimlikle özdeşleşme

Ulusal kimlikle özdeşleşme alanyazında birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde ölçülmüştür. Bu çalışmada Verkuyten ve Yıldız (2007)'in oluşturduğu ve Bağcı ve Çelebi'nin (2017) Türkçe'ye uyarladığı ulusal kimlik ölçeği kullanılmıştır. Ölçek katılımcıların Türk vatandaşlığı kimlikleri ile ne kadar özdeşleştiklerini ölçmektedir. Maddelerden bazıları şunlardır: "Kendimi Türkiye vatandaşı olarak tanımlarım" ve "Türkiye vatandaşı olmak benim için önemli bir parçasıdır". Cevaplar 7 basamaklı Likert ölçeği üzerinden değerlendirilmiştir (1 = *Kesinlikle katılmıyorum*, 7 = *Kesinlikle katılıyorum*). Ölçeğin, Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı ile ölçülmüş güvenirliği oldukça yüksek olarak bulunmuştur (Cronbach's Alpha = .94).

2.2.3. Sosyal Baskınlık Yönelimi

Bu kavramı ölçmek için alanyazında sıkça kullanılan, Pratto ve ark. (1994) tarafından geliştirilmiş, Akbaş (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış 16-maddelik Sosyal Baskınlık Yönelimi Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek sekiz adet olumlu, sekiz adet olumsuz madde içermektedir. Ölçekler daha sonra yazarlar tarafından yeniden kodlanarak yüksek skorların yüksek sosyal baskınlık yönelimi göstermesi sağlanmıştır. Ölçeğin örnek maddeleri şu şekildedir: "Bazı grupların hayatta diğerlerinden daha fazla şansa sahip olması kabul edilebilir bir şeydir." ve "Farklı grupların koşullarını eşitlemek için elimizden geleni yapmalıyız. (R)". Cevap seçenekleri 1 (*Kesinlikle katılmıyorum*) ile 7 (*Kesinlikle katılıyorum*) arasında Likert ölçeği üzerinden sıralanmıştır. Ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı yüksek olarak çıkmıştır (Cronbach's Alpha = .93).

2.2.4. Dış gruba yönelik tutumlar

Yabancı uyruklu öğrencilere karşı tutumları ölçmek amacıyla orijinal ölçeği Swart, Hewstone, Christ, ve Voci (2010) ile Wright, Aron, McLaughlin-Volpe, ve Ropp (1997) tarafından geliştirilmiş ve Bağcı, Piyale, Ebcim, ve Birçek (2017) tarafından Türkçe'ye çevrilmiş 3 maddelik Dış grup Tutumlar Ölçeği kullanılmıştır. Buna göre katılımcılara çift kutuplu 3'er madde sorulmuştur (Yabancı öğrencilere karşı ne derece olumsuz/olumlu, soğuk/sıcak, ve düşmanca/arkadaşça hissediyorsunuz?). Sorulara 1'den 7'ye Likert tipi ölçek kullanılarak cevaplandırılmıştır. Yüksek değerler yabancı öğrencilere karşı daha olumlu tutumları ifade etmektedir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı .88 olarak bulunmuştur.

2.2.5. Dış gruba yönelik davranışlar

Yabancı öğrencilere karşı davranışları ölçmek amacıyla 3 maddelik Davranışsal Yaklaşma Eğilimi (Approach Behavioral Tendency, Turner, West, ve Christie, 2013) ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye çevrilmesi Bağcı ve ark. (2017) tarafından yapılmış ölçeğin güvenirlik katsayısı yüksek bulunmuştur (Cronbach's Alpha = .92). Bu çalışmada da ölçeğin güvenirliği yüksek çıkmıştır (Cronbach's Alpha = .94). Ölçek maddeleri katılımcıların yeni bir yabancı öğrenci ile tanıştıklarında bu kişiyle konuşmayı ve zaman geçirmeyi ne derece istediklerini ölçmektedir. Örnek maddeler: "Yeni bir yabancı öğrenci ile tanıştığınızda, bu kişiyle ne kadar konuşmak istersiniz?" ve "Yeni bir yabancı öğrenci ile tanıştığınızda, bu kişiyle ne kadar zaman geçirmek istersiniz?". Bu ölçek için maddeler 1 (*Çok az*)'den 7'e (*Çok fazla*) kadar sıralanmıştır. Yüksek puanlar yabancı öğrencilere karşı daha olumlu davranışsal yaklaşma eğilimini göstermektedir. Ölçeğin güvenirliği .94 olarak bulunmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Toplanan verilerin analizinde öncelikle ortalama ve standart sapmalar ve ikili korelasyon testleri kullanılmış, daha sonrasında *t-testleri* ile ana değişkenlerdeki cinsiyet grubu farklılıklarına bakılmıştır. Araştırma hipotezlerini test etmek amacıyla çoklu regresyon analizleri Hayes'in (2012) PROCESS makrosu kullanılarak incelenmiştir (Model 4). Bu modelde hem ulusal kimlikle özdeşleşme ve sosyal baskınlık yöneliminin dış grup tutumlar ve davranışlarla doğrudan ilişkisine, hem de ulusal kimlikle özdeşleşme ve sosyal baskınlık yönelimi arasındaki etkileşime bakılmıştır. Etnik azınlık ve çoğunluk gruplarının yabancı öğrencilere karşı tutumlarının farklı olabileceğinden dolayı, etnik grup (çoğunluk-azınlık olarak sınıflandırılmış) kontrol değişkeni olarak kullanılmıştır. Yaş ve sosyo-ekonomik düzey değişkenlerinin bağımlı değişkenlerle (dış gruba dair tutumlar ve davranışlar) ilişkisi anlamlı olmadığından bu değişkenler analizlere dahil edilmemiştir.

1172

3. BULGULAR

3.1. Öncül Analizler

Ana değişkenlerin ortalama ve standart sapmaları ile ikili korelasyon katsayı değerleri Tablo 1'de verilmiştir. Buna göre ortalamalara bakıldığında örneklemin ulusal kimliği ile nispeten yüksek bir seviyede özdeşleştiği görülmektedir (*Ort.* = 5.00, *SS* = 2.04). Bunun yanında, sosyal baskınlık yönelimi ortalaması ise 1'den 7'e kadar olan cevap ölçeğinde 2.61 olup, düşük bir seviyede görülmektedir (*SS* = 1.31). Yabancı öğrencilere karşı tutumlar ve davranışlar ise nispeten olumlu olarak saptanmıştır (*Ort.* = 5.30, *SS* = 1.09 ve *Ort.* = 5.69, *SS* = 1.34, sırasıyla).

İkili korelasyon tablosuna bakıldığında ulusal kimlikle özdeşleşmenin her iki bağımlı değişkenle ilişkisinin anlamsız olduğu görülmektedir. Bunun yanında, sosyal baskınlık yöneliminin ise hem tutumlar ($r = -.41, p < .001$), hem de davranışlar ile ($r = -.42, p < .001$)

olumsuz ve anlamlı bir şekilde ilişkili olduğu görülmüştür. Korelasyon ve ortalama değerler Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Ana değişkenler için ortalama, standart sapma ve ikili korelasyon katsayıları

	<i>Ort. (SS)</i>	Ulusal kimlik	Sosyal baskınlık yönelimi	Dış gruba yönelik davranışlar	Dış gruba yönelik tutumlar
Ulusal kimlik	5.00 (2.04)	-	.06	.01	-.09
Sosyal baskınlık yönelimi	2.61 (1.31)		-	-.42***	-.41***
Dış gruba yönelik davranışlar	5.69 (1.34)			-	.67***
Dış gruba yönelik tutumlar	5.30 (1.09)				-

*** $p < .05$.

Cinsiyet farklılıklarına bakıldığında, uygulanan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre, ulusal kimlikle özdeşleşme, dış gruba karşı tutumlar ve davranışlar değişkenlerinde anlamlı farklılık gözlemlenmemiş, ancak sosyal baskınlık yöneliminin erkeklerde ($Ort. = 3.01, SS = 1.47$), kadınlara göre ($Ort. = 2.35, SS = 1.13$) daha yüksek olduğu saptanmıştır, $t(98.46) = -2.90, p < .01$. Cinsiyete göre ortalamalar ve t-testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Ana değişkenlerde cinsiyet gruplarına göre farklılıklar

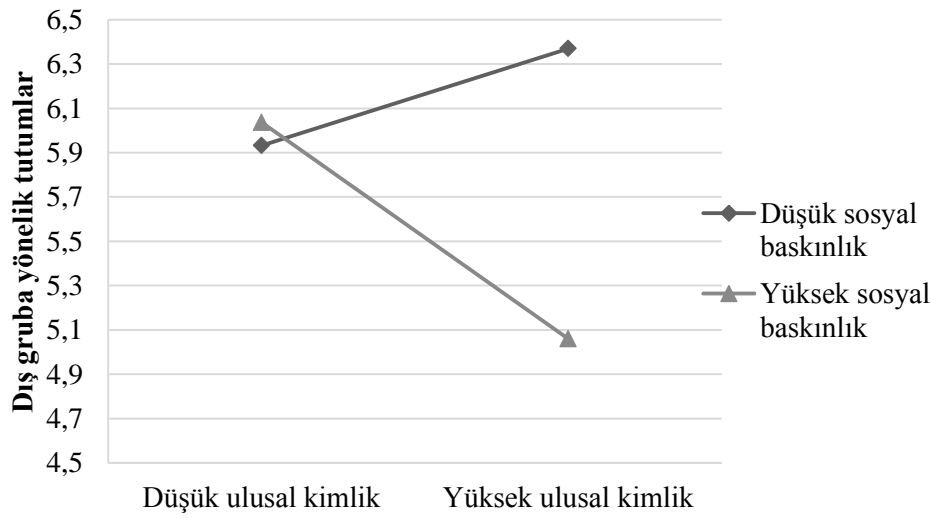
1173

	Ulusal kimlik	Sosyal baskınlık yönelimi	Dış gruba yönelik tutumlar	Dış gruba yönelik davranışlar
Kadın	4.96 (1.98)	2.35 (1.13)	5.33 (.98)	5.78 (1.22)
Erkek	5.07 (2.15)	3.01 (1.47)	5.25 (1.25)	5.56 (1.53)
<i>t</i> değeri	-.33	-2.09	.41	.93
Serbestlik derecesi	149	98.46	149	149
<i>p</i> değeri	.74	.01	.68	.35

3.2. Dış gruba Yönelik Tutumlar ve Davranışlarda Sosyal Baskınlık Yönelimi ve Ulusal Kimliğin Rolü

3.2.1. Dış gruba yönelik tutumlar. Her iki bağımlı değişkeni yordamak amacıyla sırasıyla iki ayrı model test edilmiştir. Öncelikle yabancı öğrencilere yönelik tutumları yordamak amacıyla çoklu regresyon modeli uygulanmıştır. Modelde kullanılan değişkenler (etnik grup, ulusal kimlikle özdeşleşme, sosyal baskınlık yönelimi, ve ulusal kimlikle özdeşleşme X sosyal baskınlık yönelimi) bağımlı değişkendeki varyansın %24’ünü açıklamıştır. Regresyon modeli anlamlıdır, $F(4,146) = 11.67, p < .001$. Kontrol değişkenlerinden etnik grubun tutumlarla ilişkisi anlamlıdır ($\beta = -.36, p = .05$). Buna göre, çoğunluk etnik grup üyesi öğrenciler, azınlık etnik grubu üyesi öğrencilere göre, yabancı öğrencilere daha olumlu tutumlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Doğrudan ilişkilere

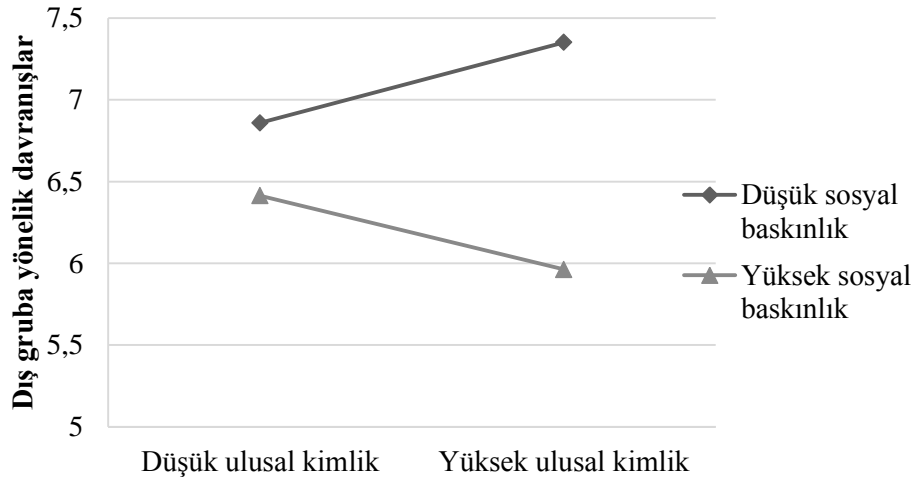
bakıldığında, sosyal baskınlık yönelimi ile tutumlar arasındaki ilişkinin anlamsız olduğu ($\beta = .13, p > .05$), ulusal kimlikle özdeşleşmenin ise tutumlar ile olumlu bir şekilde ilişkili olduğu gözlenmiştir ($\beta = .19, p < .05$). Buna göre, ulusal kimlikle özdeşleşme arttıkça yabancı öğrencilere karşı tutumlar da daha olumlu hale gelmektedir. Doğrudan ilişkilerin yanında, ulusal kimlikle özdeşleşme ve sosyal baskınlık yönelimi değişkenleri arasındaki etkileşime bakıldığında, bu etkileşimin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = -.09, p < .001$). Etkileşimin modelde açıkladığı varyans %5'tir (R^2 artışı). Etkileşim yakından incelendiğinde, ulusal kimlikle özdeşleşme ve tutumlar arasındaki ilişkinin, düşük sosyal baskınlık yönelimi olan kişiler arasında (Ortalamanın 1 standart sapma altındaki grup), anlamlı bir şekilde ilişkili olmadığı ($\beta = .07, p > .05$) görülmektedir. Ancak, yüksek sosyal baskınlık yönelimi olan kişiler arasında, ulusal kimlikle özdeşleşme ve yabancı öğrencilere karşı tutumlar arasında olumsuz ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($\beta = -.18, p < .01$). Şekil 1 etkileşim grafiğini göstermektedir.

Şekil 1. Sosyal baskınlık yöneliminin ulusal kimlik ile dış gruba yönelik tutumlar arasındaki ilişkide düzenleyici rolü

3.2.2. Dış gruba yönelik davranışlar. Dış gruba yönelik davranışları yordamak amacıyla aynı değişkenlerle ikinci bir regresyon modeli test edilmiştir. Buna göre, modeldeki değişkenler davranışlardaki varyansın %25'ini açıklamıştır, $F(4,146) = 12.00, p < .001$. Kontrol değişkenlerinden etnik grubun etkisi anlamlıdır ($\beta = -.73, p < .01$); tutumlarda olduğu gibi, etnik çoğunluk grubu üyelerinin davranışları etnik azınlık grubu üyelerinin davranışlarına göre daha olumludur. Doğrudan ilişkilere bakıldığında her iki bağımsız değişkenin de davranışlar ile doğrudan ilişkilerinin anlamsız olduğu görülmüştür (sosyal baskınlık yönelimi için $\beta = -.11$, ulusal kimlikle özdeşleşme için $\beta = .16$, her ikisi için de $p > .05$). Bunun yanında, iki değişken arasındaki etkileşim marjinal olarak anlamlı gözükmemektedir ($\beta = -.06, p = .08$). Bu etkileşimin modele katkısı %2'dir (R^2 artışı). Etkileşimin daha yakından incelenmesiyle her iki grup için de, ulusal kimlikle özdeşleşme ile yabancı öğrencilere davranışsal eğilimler arasındaki ilişkinin anlamsız olduğu ancak beta katsayılarına bakıldığında her iki grup için ilişkinin ters yönde olduğu gözlemlenmektedir. Buna göre, ilişki yüksek sosyal baskınlık seviyesine sahip insanlar arasında olumsuz olarak şekillenirken ($\beta = -.09, p > .05$), aynı ilişki düşük sosyal baskınlık seviyesi olan insanlar için olumlu olarak gözükmemektedir ($\beta = .07, p > .05$). Şekil 2 etkileşimi göstermektedir. Tablo 3 her iki regresyon modeli sonuçlarını belirtmektedir.

Şekil 2. Sosyal baskınlık yöneliminin ulusal kimlik ile dış gruba yönelik davranışlar arasındaki ilişkide düzenleyici rolü

Tablo 3. Regresyon modeli sonuçları

	Dış gruba yönelik tutumlar		Dış gruba yönelik davranışlar	
	Standartlaştırılmış	Standart	Standartlaştırılmış	Standart
	Beta katsayısı	hata	Beta katsayısı	hata
Etnik grup	-.36*	.19	-.73**	.23
Ulusal kimlik	.19*	.09	.16	.10
Sosyal baskınlık yönelimi	.13	.16	-.11	.19
Ulusal kimlik X Sosyal baskınlık yönelimi	-.09**	.03	-.06†	.04
<i>F</i> değeri	$F(4,146) = 11.67***$		$F(4,146) = 12.00***$	
R^2	.24		.25	

† $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

4. TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı yabancı öğrencilere tutum ve davranışsal eğilimlerde ulusal kimlikle özdeşleşme, sosyal baskınlık yönelimi ve bunların etkileşiminin rolünü araştırmaktır. Üniversite öğrencilerinden toplanan bir örnekleme; bulgular sosyal baskınlık yöneliminin modelde yordayıcı bir etkisinin olmadığını, ulusal kimlikle özdeşleşmenin ise yalnızca tutumlar ile olumlu ve anlamlı olarak ilişkili olduğunu göstermiştir. Bunun yanında etnik çoğunluk üyesi öğrenciler yabancı öğrencilere karşı daha olumlu bir tutum ve davranışsal eğilim sergilemektedir. Ayrıca, ulusal kimlikle özdeşleşme ile sosyal baskınlık yönelimi

arasında etkileşimler gözlenmiştir; buna göre ulusal kimlik ile olumsuz tutum ve davranışlar arasındaki negative ilişki yalnızca sosyal baskınlık yönelimi yüksek kişilerde ortaya çıkmaktadır. Sosyal baskınlık yönelimi düşük kişiler arasında ise, bu ilişki anlamsız, ancak olumlu yönde gözükmemektedir.

Çalışmanın ilk hipotezi katılımcıların ulusal kimlikleriyle özdeşleşmelerinin yabancı öğrencilere karşı daha olumsuz tutum ve davranışsal eğilimlerle ilişkili olacağını öne sürmüştür. Alanyazında ulusal kimlikle güçlü bağlar kurmanın dış gruplara yönelik tutumlarla genellikle olumsuz bir şekilde ilişkili olduğu, ancak ilişkinin farklı sosyal çevrelere göre hem pozitif hem negatif olabileceği gösterilmiştir (örn. Hinkle ve Brown, 1990; Pehrson ve ark., 2009). Bu çalışmada ulusal kimlik ile güçlü bir şekilde özdeşleşmenin yabancı öğrencilere karşı dışlayıcı bir nitelikte olacağı, bu sebeple yüksek ulusal kimlik özdeşleşmesinin yabancı bir gruba karşı tutum ve davranışsal eğilimler ile olumsuz yönde ilişkili olacağı beklenmiştir (Hipotez 1). Bulgular bu hipotezin doğrulanmadığını göstermektedir. Regresyon modeli sonuçlarına göre, ulusal kimlik özdeşleşmesi davranışsal eğilimlerle ilişkisiz (ancak beta katsayısı pozitif), tutumlarla da olumlu bir şekilde ilişkilidir. Bu bulgu beklenenin aksine ulusal kimliğin yabancı öğrencilere karşı tutumları olumlu yönde yordadığını göstermektedir. Literatüre bakıldığında, bazı çalışmaların, sosyal kimlik teorisinin aksine, sosyal kimliklerle güçlü bir şekilde özdeşleşmenin dış gruplara karşı olumlu tavırlarla ilişkili olabileceğini öne sürmüştür. Örneğin, Phinney, Jacoby, ve Silva (2007) güçlü bir etnik kimliğin gruplararası tutumlarla olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir. Phinney ve arkadaşlarına göre, güçlü bir içgrup kimliği, kişinin dış gruplar karşısında kendine daha güvenli durmasını ve böylece dış gruplarla farklılıkları daha iyi anlamayı ve dış gruplara karşı daha toleranslı olmayı sağlayacaktır. Benzer şekilde, güçlü bir içgrup kimliği, dış gruplarla temas kurma eğilimi ile olumlu olarak ilişkilendirilmiştir (Phinney, Ferguson, ve Tate, 1997). Buna göre, bulgular ulusal kimliği ile güçlü bir şekilde bağdaşan öğrencilerin, ulusal kimliği farklı yabancı öğrencilere daha toleranslı ve daha olumlu olduğunu göstermiştir.

1176

İkinci hipotezde ise sosyal baskınlık yönelimi ile yabancı öğrencilere karşı tutumlar ve davranışsal eğilimler arasında olumsuz bir ilişki olacağı öne sürülmüştür. Buna göre, sosyal baskınlık yönelimi korelasyonel sonuçlara bakıldığında her iki değişkenle de güçlü ve olumsuz bir şekilde ilişkilidir. Ancak regresyon modellerinde bu ilişki yok olmaktadır. Sosyal baskınlık yönelimi daha önceki çalışmalarda bir kişilik özelliği olarak olumsuz tutum ve davranışların en önemli yordayıcılarından biri olarak gösterilmiştir (Pratto ve ark., 1994). Bu çalışmada sosyal baskınlık yöneliminin güçlü bir yordayıcı olmamasının sebebi yabancı öğrencilere karşı tutum ve davranışların kişilik özelliği olarak sosyal baskınlık eğiliminden ziyade başka farklı faktörler tarafından daha iyi açıklanıyor olması olabilir. Böylece, sosyal baskınlık yönelimi doğrudan davranışsal eğilimler ve tutumlar ile ilişkili değildir, ancak Hipotez 3'de varsayıldığı üzere bu değişken ulusal kimlikle tutum ve davranışlar arasındaki ilişkide düzenleyici bir rol oynamaktadır. Bulgulara göre, ulusal kimlikle özdeşleşme ile tutum ve davranışsal eğilimler arasındaki olumsuz ilişki yalnızca sosyal baskınlık eğilimi yüksek katılımcılar arasında gözlenmiştir. Bu da gruplararası ilişkilerle ilgili varolan kişilik özelliklerinin gruplararası süreçleri önemli bir şekilde etkileyebildiğini göstermektedir.

Çalışma alanyazındaki bulgulara hem uygulamalı, hem de kuramsal anlamda katkıda bulunabilir. Türkiye'de yaşayan yabancı öğrencilerin sayısı giderek artmakta, farklı ülkelerden öğrenciler alınmaya başlanmakta, ve bu öğrencilerin Türkiye ile ilgili izlenimleri de doğal olarak farklılaşmaktadır. Türkiye'de yaşayan yabancı öğrencilerin deneyimleri daha önce sınırlı sayıda araştırmada incelenmiş (örn., Çevik, 2015), daha da önemlisi Türk öğrencilerin yabancı öğrencilere olan tutum ve davranışsal eğilimleri, özellikle ulusal kimlik ve sosyal baskınlık yönelimi ışığında, daha önce çalışılmamıştır. Bu anlamda çalışmanın bulguları bu gruba olan tutumları ve eğilimleri daha olumlu hale getirme konusunda yardımcı

olabilir. Kuramsal anlamda ise, özellikle sosyal kimlik ve sosyal baskınlık kuramlarını, çalışmalarına aynı anda dahil etmiş çalışmalara ender rastlanmaktadır (Levin ve Sidanius, 1999; Sidanius ve ark., 1994). Bu çalışma ulusal kimlikle özdeşleşmenin yabancı öğrencilere tutum ve davranışsal eğilimlerle ilişkisinin yalnızca sosyal baskınlık yönelimi yüksek kişiler arasında olumsuz olduğunu göstererek gruplararası süreçler alanyazınına kuramsal anlamda katkıda bulunmaktadır.

Çalışmanın diğer bulgularına bakıldığında, yabancı öğrencilere tutum ve davranışların genel anlamda olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum, son zamanlardaki artışa rağmen, yabancı öğrenci sayısının Türkiye’de hala düşük seviyelerde olması ile ilgili olabilir. Çalışmalar azınlık grupların sayısal anlamda büyüklüğünün gruplararası tehdit sürecini tetikleyeceğini ve bunun da azınlık gruplarına olumsuz tutumlarla ilişkili olacağını belirtmiştir (e.g., Schneider, 2008). Bu da yabancı öğrenci sayısı arttıkça Türk öğrencilerin bu gruba karşı olan bakış açısının ileride olumsuz yönde değişebileceğini gösterir. Bunun yanında, yabancı öğrenciler Türk öğrenciler için genel anlamda tehdit oluşturmayan ve nispeten daha az rekabet ve çatışma hissedilen bir gruptur. Araştırma soruları, daha rekabetçi ve çatışma içeren bir sosyal ortamda incelenirse, çalışmanın bulguları farklılık gösterebilir. Aynı zamanda, bulgular sosyal baskınlık kavramının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığını, erkeklerin kadınlara göre sosyal baskınlık seviyesinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu da alanyazındaki bulgularla aynı doğrultudadır (Pratto, Stallworth, ve Sidanius, 1997).

Çalışmanın kısıtlılıklarından bahsetmek gerekirse, örneklemin yalnızca İstanbul’da özel bir üniversiteden seçilmiş olması bulguların Türk üniversite öğrencilerine genelleştirilmesini zorlaştırmaktadır. Bunun yanında yabancı öğrencilere tutum ve davranışsal eğilimleri yordayabilecek diğer önemli faktörlerin gelecek çalışmalarda modele eklenmesi gerekmektedir. Örneğin gruplararası alanyazında tutum ve davranışsal eğilimlerin en önemli yordayıcılarından biri gruplararası temas ve arkadaşlıklar olarak gösterilmiştir (Pettigrew, 1998; Pettigrew ve Tropp, 2006). Buna göre, yabancı öğrencilerle sık temasta olan öğrenciler bu gruba karşı daha olumlu yaklaşacaktır. Bunun yanında, çalışmada yabancı öğrenciler tek bir dış grup olarak incelenmiş, ancak bu grubun heterojen bir grup olduğu ve farklı ülkelerden gelen öğrencilere farklı tutumlar sergilenebileceği düşünülebilir. Örneğin Avrupalı yabancı öğrencilere tutumlarla, Afrikalı yabancı öğrencilere tutumlar arasında farklar gözlenebilir. İleriki çalışmalarda daha spesifik öğrenci gruplarına tutumlar incelenebilir.

Sonuç olarak bu çalışma Türk öğrencilerin giderek artan yabancı uyruklu öğrenciler grubuna karşı tutum ve davranışsal eğilimlerini ulusal kimlik ve sosyal baskınlık eğilimi değişkenleri açısından incelemiş, her iki değişken arasındaki etkileşimin anlamlı olduğunu göstermiştir. Buna göre ulusal kimlikler ve dış grup tutum ve davranışsal eğilimleri arasındaki ilişki sosyal baskınlık yönelimi değişkeni tarafından düzenlenmektedir. Çalışmanın araştırma sorularının daha fazla yordayıcı değişken kullanılarak, daha büyük ve heterojen bir örneklem üzerinde test edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, G. (2010). *Social identity and intergroup relations: The case of Alevis and Sunnis in Amasya*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. METU, Ankara.
- Aliyev, R., & Ögülmüş, S. (2016). Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlenme düzeylerinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 89-23.
- Asari, E. M., Halikiopoulou, D., & Mock, S. (2008). British national identity and the dilemmas of multiculturalism. *Nationalism and Ethnic Politics*, 14(1), 1-28.
- Bagci, S. C. & Çelebi, E. (2017). Etnik ve ulusal kimlikler ile dış grup tutumları ilişkisinde çatışma algısı ve dış gruba sorumluluk yükleme [Ethnic and national identities: Links

- to outgroup attitudes via attribution of responsibility and perceived interethnic conflict]. *Türk Psikoloji Dergisi*, 32, 63-74.
- Bagci, S. C., Piyale, Z. E., Bircek, N. I., & Ebcim, E. (2017). Think beyond contact: Reformulating imagined intergroup contact theory by adding friendship potential. *Group Processes & Intergroup Relations*.
- Bilali, R. (2014). The downsides of national identification for minority groups in intergroup conflicts in assimilationist societies. *British Journal of Social Psychology*, 53(1), 21-38.
- Boztas, A., & Köse, D. T. (2016). Yükseköğretimde Afrikali öğrencilerin tarihsel ve son dönem Türkiye algisi: Sakarya Üniversitesi örneği. *TURAN: Stratejik Arastirmalar Merkezi*, 8(29), 92.
- Brewer, M. B. (1999). The psychology of prejudice: Ingroup love and outgroup hate?. *Journal of Social Issues*, 55(3), 429-444.
- Cetinkaya-Yildiz, E., Cakir, S. G., & Kondakci, Y. (2011). Psychological distress among international students in Turkey. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(5), 534-539.
- Çetinsaya, G. (2014) *Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası*. Eskişehir: Yükseköğretim Kurulu.
- Çevik, Z. (2015). *Türkiye’de yaşayan yabancı uyruklu öğrenciler ile türk uyruklu öğrencilerin özgüven düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Dixon, J. C., & Ergin, M. (2010). Explaining anti- Kurdish beliefs in Turkey: Group competition, identity, and globalization. *Social Science Quarterly*, 91(5), 1329-1348.
- Dovidio, J. F., Gaertner, S. L., & Saguy, T. (2008). Another view of “we”: Majority and minority group perspectives on a common ingroup identity. *European Review of Social Psychology*, 18(1), 296-330.
- Duckitt, J. (2006). Differential effects of right wing authoritarianism and social dominance orientation on outgroup attitudes and their mediation by threat from and competitiveness to outgroups. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(5), 684-696.
- Ekehammar, B., Akrami, N., Gylje, M., & Zakrisson, I. (2004). What matters most to prejudice: big five personality, social dominance orientation, or right- wing authoritarianism?. *European Journal of Personality*, 18(6), 463-482.
- Esses, V. M., Dovidio, J. F., Jackson, L. M., & Armstrong, T. L. (2001). The immigration dilemma: The role of perceived group competition, ethnic prejudice, and national identity. *Journal of Social issues*, 57(3), 389-412.
- Hayes, A. F. (2012). *PROCESS: A versatile computational tool for observed variable mediation, moderation, and conditional process modeling [White paper]*. Retrieved from www.afhayes.com/public/process2012.pdf.
- Jackson, J. S., Brown, K. T., Brown, T. N., & Marks, B. (2001). Contemporary immigration policy orientations among dominant- group members in Western Europe. *Journal of Social Issues*, 57(3), 431-456.
- Jasinskaja- Lahti, I., Mähönen, T. A., & Ketokivi, M. (2012). The dynamics of ethnic discrimination, identities and outgroup attitudes: A pre–post longitudinal study of ethnic migrants. *European Journal of Social Psychology*, 42(7), 904-914.
- Hinkle, S., ve Brown, R. J. (1990). Intergroup differentiation and social identity: Some links and lacunae. D. Abrams & M. A. Hogg (Eds.), *Social identity theory: Constructive and critical advances* (s. 48–70) içinde. New York: Springer-Verlag.
- Kondakci, Y. (2011). Student mobility reviewed: Attraction and satisfaction of international students in Turkey. *Higher Education*, 62(5), 573-592.

- Levin, S., & Sidanius, J. (1999). Social dominance and social identity in the United States and Israel: Ingroup favoritism or outgroup derogation?. *Political Psychology*, 20(1), 99-126.
- Martínez, M. F., Calzado, V., & Martínez, J. (2011). Social dominance orientation and national identity on attitudes toward immigration policies: The mediating role of perceived threat and outgroup size. *Revista de Psicología Social*, 26(1), 21-32.
- Meeus, J., Duriez, B., Vanbeselaere, N., & Boen, F. (2010). The role of national identity representation in the relation between in-group identification and out-group derogation: Ethnic versus civic representation. *British Journal of Social Psychology*, 49(2), 305-320.
- Özoğlu, M., Gür, B. S., & Coşkun, İ. (2015). Factors influencing international students' choice to study in Turkey and challenges they experience in Turkey. *Research in Comparative and International Education*, 10(2), 223-237.
- Pehrson, S., Vignoles, V. L., & Brown, R. (2009). National identification and anti-immigrant prejudice: Individual and contextual effects of national definitions. *Social Psychology Quarterly*, 72(1), 24-38.
- Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Review of Psychology*, 49(1), 65-85.
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751-783.
- Phinney, J. S., Ferguson, D. L., & Tate, J. D. (1997). Intergroup attitudes among ethnic minority adolescents: A causal model. *Child Development*, 68(5), 955-969.
- Phinney, J. S., Jacoby, B., & Silva, C. (2007). Positive intergroup attitudes: The role of ethnic identity. *International Journal of Behavioral Development*, 31(5), 478-490.
- Pratto, F., Stallworth, L. M., Sidanius, J., & Siers, B. (1997). The gender gap in occupational role attainment: a social dominance approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(1), 37-53.
- Sağlam, M. (1985). *Yurt dışından dönen öğrenciler için uyum programı modeli*. Yayınlamamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Schneider, S. L. (2008). Anti-immigrant attitudes in Europe: Outgroup size and perceived ethnic threat. *European Sociological Review*, 24(1), 53-67.
- Searle, W., & Ward, C. (1990). The prediction of psychological and sociocultural adjustment during cross-cultural transitions. *International Journal of Intercultural Relations*, 14(4), 449-464.
- Sidanius, J., & Pratto, F. (2001). *Social dominance: An intergroup theory of social hierarchy and oppression*. Cambridge University Press.
- Sidanius, J., Pratto, F., & Mitchell, M. (1994). In-group identification, social dominance orientation, and differential intergroup social allocation. *The Journal of Social Psychology*, 134(2), 151-167.
- Sniderman, P. M., & Hagendoorn, A. (2007). *When ways of life collide: Multiculturalism and its discontents in the Netherlands*. Princeton University Press.
- Summers, M., & Volet, S. (2008). Students' attitudes towards culturally mixed groups on international campuses: impact of participation in diverse and non-diverse groups. *Studies in Higher Education*, 33(4), 357-370.
- Swart, H., Hewstone, M., Christ, O., & Voci, A. (2010). The impact of crossgroup friendships in South Africa: Affective mediators and multigroup comparisons. *Journal of Social Issues*, 66(2), 309-333.
- Tajfel, H., & Turner, J. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. W. Austin & S. Worchel (Eds.) içinde, *The social psychology of intergroup relations*. Monterey, CA: Brooks/Cole.

- Thomsen, L., Green, E. G., & Sidanius, J. (2008). We will hunt them down: How social dominance orientation and right-wing authoritarianism fuel ethnic persecution of immigrants in fundamentally different ways. *Journal of Experimental Social Psychology, 44*(6), 1455-1464.
- Turner, R. N., West, K., & Christie, Z. (2013). Out- group trust, intergroup anxiety, and out-group attitude as mediators of the effect of imagined intergroup contact on intergroup behavioral tendencies. *Journal of Applied Social Psychology, 43*(52), E196-E205.
- Verkuyten, M. (2006). Multicultural recognition and ethnic minority rights: A social identity perspective. *European Review of Social Psychology, 17*(1), 148-184.
- Verkuyten, M., & Brug, P. (2004). Multiculturalism and group status: The role of ethnic identification, group essentialism and protestant ethic. *European Journal of Social Psychology, 34*(6), 647-661.
- Verkuyten, M., & Yildiz, A. A. (2007). National (dis)identification and ethnic and religious identity: A study among Turkish-Dutch Muslims. *Personality and Social Psychology Bulletin, 33*, 1448-1462.
- Vezzali, L., Stathi, S., & Giovannini, D. (2012). Indirect contact through book reading: Improving adolescents' attitudes and behavioral intentions toward immigrants. *Psychology in the Schools, 49*(2), 148-162.
- Vollhardt, J., Migacheva, K., & Tropp, L. R. (2009). Social cohesion and tolerance for group differences. J. De Rivera (Ed.), *Handbook on building cultures of peace* (s.139-152) içinde, New York: Springer.
- Wright, S. C., Aron, A., McLaughlin-Volpe, T., & Ropp, S. A. (1997). The extended contact effect: Knowledge of cross-group friendships and prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology, 73*(1), 73-90.
- Zhong, J. & Batalova, J. (2016). *International students in the United States*. Online kaynak: <https://www.migrationpolicy.org/article/international-students-united-states>.